

KI: Karel I Sigarenfabrieken

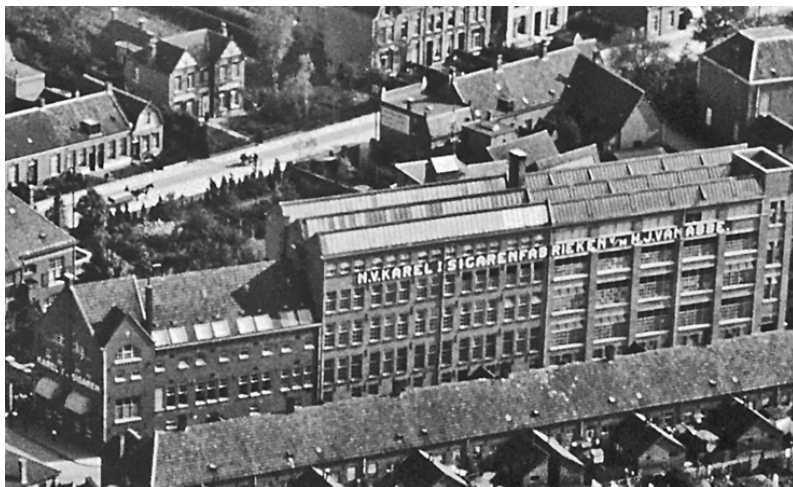
(Door Ton van Schijndel; uit: Perfinpost nr. 150, nov. 2024)

Henri van Abbe (zie afbeelding 1) startte in het jaar 1900 een sigarenfabriekje in Amsterdam. Vanwege de goedkope arbeidskrachten in het zuiden van het land besloot hij in 1908 zijn werkterrein te verleggen naar Gestel en in 1915 naar Stratum (beide nu stadsdelen van Eindhoven). Daar groeide zijn Karel I-sigarenfabriek uit tot een van de grootste en modernste vooroorlogse tabaksfabrieken (zie afb. 2). In de jaren'20 werd de fabriek herhaaldelijk vergroot. Een vestiging in Reusel werd geopend in 1928, waar eveneens 600 mensen werkten. In Waalre kwam eveneens een filiaal. In 1940 werkten in de diverse fabrieken 2468 arbeiders onder toezicht van 73 leidinggevenden en op kantoren 38 mensen.

In de jaren voor de Tweede Wereldoorlog vormden de Karel I-sigarenfabrieken de op een na grootste werkgever van Eindhoven. De fabrieken waren voor hun tijd modern, ordelijk en hygiënisch ingericht.

Afb. 1. Henri van Abbe

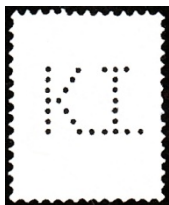
Afb. 2: luchtfoto van de Karel-I-fabriek in Stratum in 1917.

Afb. 3: Brief hoofd van de Karel I-fabrieken uit 1923

In 1929 is de Karel I-fabriek na die van Philips de grootste onderneming in Eindhoven en heeft dan 1.345 werknemers.

De firma gebruikte van 1929 tot 1931 de perfin KI (zie afbeelding 4). Een poststuk met deze perfin is mij niet bekend.

Afb. 4: de perfin KI

Het Van Abbemuseum

Henri heeft een voorliefde voor moderne kunst. Omdat ijdelheid hem niet vreemd is, laat hij zich verschillende keren door Brabantse schilders vereeuwigen op doek. Met het geld dat hij met zijn sigaren verdient, bouwt hij in de loop der jaren een aanzienlijke schilderijenverzameling op. Zijn villa aan de Bilderdijklaan in Eindhoven is al snel te klein voor al zijn kunst.

Daarom richt hij - in navolging van andere ondernemers en kunstverzamelaars - een museum voor schilderkunst op in zijn woonplaats. In 1936 opent het Van Abbemuseum de deuren voor publiek.

Afb. 5: het Van Abbemuseum in Eindhoven

Het Van Abbemuseum is een van de meest toonaangevende musea voor hedendaagse kunst in Europa. Het museum heeft een uitgebreide internationale collectie van ruim 3.600 kunstwerken, waaronder belangrijke werken van o.a, Joseph Beuys, Marc Chagall, René Daniëls, Marlene Dumas, Gülsün Karamustafa, Iris Kensmil, Oskar Kokoschka, John Körmeling, El Lissitzky, Paul McCarthy, Pablo Picasso, Martha Rosler en Lidwien van de Ven.

Afb. 6: artikel uit de Utrechtse Courant, april 1936

In 1940 overlijdt Henri plotseling aan een blindedarmontsteking. Zijn zonen Albert en Jan nemen Karel I dan over.

Ze staan opeens aan het hoofd van een enorm bedrijf dat vier vestigingen telt en ruim 3000 werknemers. Als de tabaksaanvoer in de oorlog stopt, gaan ze van alles maken om te voorkomen dat het personeel in Duitsland tewerkgesteld wordt in het kader van de Arbeitseinsatz.

Afb. 7 en 8: sigaren doosje en sigarenbandje Karel I

Na de oorlog en de daaropvolgende onafhankelijkheidsstrijd van Indonesië, is het gedaan met de aanvoer van kwaliteitstabak uit de voormalig Nederlands-Indië. Karel I importeert de tabak vanaf dat moment uit Kameroen en Cuba, maar die is kwalitatief slechter. Bovendien daalt de vraag naar sigaren drastisch; sigaretten zijn nu populair. De zonen van Henri van Abbe doen er alles aan om het bedrijf van de ondergang te redden, wat in de praktijk vooral neerkomt op mechaniseren en mensen ontslaan.

Uiteindelijk verkopen ze Karel I in 1969 aan het Amerikaanse Gulf and Western. Er werken dan nog zo'n 700 mensen.

Twee jaar later brandt de enorme fabriek aan Tongelresestraat gedeeltelijk af, waarbij dertig miljoen sigaren voortijdig in rook opgaan. In 1997 wordt wat over blijft gesloopt. Het enige wat nu nog rest is een stuk muur met daarop de tekst: N.V. Karel I Sigarenfabriek v/h H.J. v. Abbe.

Bronnen:

- Wikipedia
- S. Ticheloven, *In Brabantstaatenhuis.nl*
- Website Van Abbemuseum
- Geschiedenis van Eindhoven
- Eindhoven foto's
- www.delpher.nl

Afb. 9: het stuk muur dat herinnert aan de fabriek van Karel I